

Переформатування українського державного мовника НТКУ на Суспільне [висвітлюють](#) на сайті , на сторінках менеджменту в соцмережах. Детально про це [звітує](#) керівник реформ Зураб Аласанія на своїй сторінці у «Фейсбуці».

Але реформа не йде гладко і викликає запитання. Є відповіді, які озвучують самі реформатори в численних інтерв'ю, є й альтернативні думки з-за лаштунків реформи.

Нагадаємо, резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи «Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України» Верховна Рада затвердила ще **1997 року**. За президентства Віктора Ющенка, **2005-го** її підписали. А от з реалізацією затягнули.

Історія створення Суспільного від Валентина Щербачова

«У 2012 році уряд Миколи Азарова задекларував такий варіант Суспільного, який би знищив усе державне мовлення під брендом реформи, – пояснив **Валентин Щербачов**, відомий український спортивний журналіст і колишній керівник редакції регіонального мовлення тематичних програм Київської дирекції НТКУ. – Метою було заволодіти найбільшим покриттям, яке є в державного мовника, але вже під новою назвою.

Зараз відбувається те саме. Умови ЄС та Ради Європи щодо втілення Суспільного мовлення зовсім не мали на увазі теперішнє знищення всіх державних ТРК і концентрацію виробництва регіональних відділень у підзвітності центру. Та європейські умови на свій лад почали реалізовувати не професіонали, а ділки.

У нашій ситуації, коли в країні криза і війна, треба було провести цей експеримент тільки на базі НТКУ або однієї-двох регіональних компаній, не знищуючи всі регіональні ТРК і не вимагаючи мільярдів з бюджету. Або створити Суспільне «з нуля». Такий підхід не було прийнято, тому що він не дає можливості новому керівництву розпоряджатися всім державним майном, як це і передбачали ще за Януковича. Докази: тепер звільнені будівлі в Києві будуть здавати в оренду, а всю техніку без відповідних актів просто «виколупували» і безконтрольно перевозили на Мельникова, 42. Також і всі регіональні відділення тепер будуть підзвітні тільки центру, відбудеться оптимізація людей, техніки, приміщень».

Закриття регіональних ТРК підтверджує і **член наглядової ради** ПАТ «Суспільне» **Євген Глібовицький**

. Він чесно визнає, що ухвалення закону про Громадське мовлення

[було можливим](#)

тільки на хвилі революційних настроїв: «Парламент у тому ж складі

не

проголосував би за цей законопроект зараз, але голосував за нього відразу після Майдану».

Ситуація на суспільному радіо

Віктор Ожогін, колишній старший редактор на радіо Дніпропетровської ТРК, об'єктивно зазначив, що «нові умови конкурсних відборів **дійсно сучасні**: треба знати іноземні мови, досконало володіти комп'ютерними програмами, мати не пенсійний вік. Але водночас регіональним ТРК негласно заборонили розповідати про місцеву владу, а редактори новин будуть підзвітні тільки Києву».

Зураб Аласанія [виправдовує](#) таку ситуацію на місцях багаторічним корупційним зв'язком між регіональною владою та керівниками регіональних ТРК.

З іншого боку, як [звітує](#) правління Дніпропетровської обласної організації Національної спілки журналістів України, «саме *за фінансової та матеріальної підтримки обласної влади* за останні десятиліття фактично з нуля було розбудовано власну регіональну мережу телерадіомовлення».

У концепції реформ пана Аласанії також прописано автоматичні звільнення/відсторонення директорів регіональних ТРК. Формування нового менеджерського і продюсерського складу [проходить](#) здебільшого при особистій співбесіді та за його особистим схваленням. Нагадує авторитаризм. З іншого боку – саме він відповідає за новий колектив.

Гаразд, але як це переформатування відбивається на кінцевому продукті? У працівників радіо, вже в складі ПАТ «Суспільне», також є думка щодо доцільності скорочень й оптимізації творчих колективів за принципом «*знання мов і комп'ютерної грамотності*».

Не радійний голос

Олена Бросаліна, перекладач, колишній редактор та ведуча програм на радіо «Культура», підкреслює: «Нове керівництво сформувало нову «сітку», в якій не виявилось багатьох чудових передач, спрямованих на духовне та інтелектуальне збагачення слухача. Серед них – «Як ми говоримо?», «Бібліотека української класики» (яку вела, зокрема, і я), «Бібліотека світової класики», «Шевченківські лауреати», «Нобелівські лауреати», «Художній всесвіт літератури», «Поезія третього тисячоліття», «Дорогою назустріч» (редактором якої останнім часом була я), «Інший світ», «Мудре слово», «Розкажи мені казку», «Ранковий променад», «У Романа нині гарні гостини», мій «Літературний смак», і навіть такі гостро актуальні нині проекти, як «Волонтерський десант» і «Та не однаково мені...», «Митці воїнам АТО»...

Не виявилось і ведучих цих передач. Не витримавши цинічного тиску з боку керівництва, з радіо «Культура» звільнилися журналіст **Микола Байдюк**, який є учасником російсько-української війни, та його дружина

Оксана Чайка

. Ті, кого пан Микола захищав на Сході, відхилили навіть нові проекти цих журналістів.

Замість редакцій швиденько сформували п'ять «продюсерських груп» методом особистих повідомлень продюсерів «обраним» журналістам про їхню «обраність».

Я потрапила до групи **«Література і драма»**, яку очолила Світлана Свиридко-Серова, але замість щастя відчувала пекучий сором, бо до групи не покликали колег високого таланту та професійного рівня.

Керівництво мене попереджало, щоб я не висловлювала своєї позиції бо, мовляв, «вилетиш». Я вирішила покласти край цим приниженням і відповіла, що не зможу працювати за таких умов. І тоді мені повідомили про... ліквідацію радіо «Культура», наступного ж робочого дня я написала заяву про звільнення».

Одна з ведучих радіо «Культура», кандидат філологічних наук **Наталія Лисенко-Єржиковська**

зазначила, що «новий продюсер Українського радіо Дмитро Хоркін ввів новий метод звільнення: безпосередні начальники конкретного ведучого оголошували йому, що в нього «не радійній» голос, і з цієї причини закривали авторські програми, переводили на іншу посаду і потім звільняли.

Як виявилось, попри залякування, на сьогодні радіо «Культура» продовжує мовлення. Але, як [зазначає](#) видатний поет та композитор **Анатолій Матвійчук**: «Хто придумує такі формати, які відсікають кращу частину суспільства від того ж Суспільного радіо і позбавляють слухачів можливості чути тих, кого вони любили і поважали десятки років?»

Ситуація в регіональних ТРК

Ілля Суздаєв, який залишив керівництво телеканалу регіонального донецького філіалу «До Тебе» і радіо «Голос Донбасу», роз'яснив, що не можна було з'єднувати два мовлення абсолютно різних регіонів Донецька і Луганська в новий «Донбас: UA». Тому донецький колектив [написав](#) відкрите звернення до правління ПАТ НСТУ проти злиття двох регіональних ТРК.

Під величезним тиском з боку представників правління ПАТ НСТУ протокол про злиття їм усе-таки підписали. «Мені вдалося прописати в цьому протоколі, що в новоствореній структурі «UA: Донбас» буде збережено дирекцію телеканалу «До Тебе», радіостанції «Голос Донбасу», в яку дзеркально (зі збереженням структури, посад і рівня зарплати) буде переведено працівників Донецького регіонального філіалу зі збереженням матеріальної відповідальності», – розказав Ілля.

Нині донецький філіал працює, і навіть розміщують вакансії. Але на запит, що буде в процесі другої хвилі реформи зі скороченнями і впровадженням нової сітки посадових окладів на 2018 рік, відповісти не можуть.

«Екрани обласного телеканалу з порожньою картинкою в першій половині дня та з 21:00 – це реальність так званих ефективних змін в організації виробництва та роботі обласної філії», – [пишуть](#) регіональні Дніпровські журналісти у відкритому зверненні до української влади.

Звернення до Президента України готували працівники київської філії НСТУ, але потім відкликали. Лист до менеджменту «Суспільного» і на ім'я прем'єра Гройсмана та низки інших чиновників про непрозорість реформ писали працівники Львівської ТРК ще 2017 року. Але внаслідок торішнього візиту делегації на чолі з Аласанією звернення було відкликано. Тепер, коли стало відомо про нову хвилю скорочень з квітня, протести [поно](#)

[вилися](#). А відсторонений директор львівського відділення має намір судитися через незаконне звільнення.

Дійсно, на офіційному [сайті](#) Суспільного є протоколи засідань, в яких не приховують порядок звільнень директорів філій. Та чи законні вони?

Технологія скорочень та аутсорсинг

Євген Каленський, колишній віце-президент НТКУ, підтверджує системну практику незаконних звільнень: «Спочатку Зураб Аласанія сам запропонував мені вибрати найбільш відповідну для мене посаду з обіцянкою обов'язкового призначення. Потім системно відмовляв і нарешті скасував навіть мою посаду. Взагалі-то, він двічі мене

звільняв і я двічі поновлювався за судовим рішенням. Йому довелося заплатити мені за весь той час, коли мене незаконно не було на роботі. Це понад 40 тисяч гривень. Але за порушення закону Аласанія розплатився зі мною не зі своєї кишені, а з бюджетних коштів, виділених на його реформу».

Аласанія [не заперечує](#), що гроші витрачають і на постійні судові справи щодо звільнень: «...Будемо працювати з юристами, щоб закрити судові справи, які дуже складні. Війна так війна. Від мене люди теж вимагають міняти компанію. Так що я соромитися не буду».

Хотілося б запитати: які такі «люди» вимагають в Аласанії міняти компанію, якщо реалізують його авторську концепцію реформи?

І що спонукає його порушувати закон? «Державна система взагалі дихати не дає, ти не можеш звільнити людину. Три місяці будеш з ним мудохатися, а він через суд легко відновиться». — [скаржиться](#) Аласанія.

«У концепцію Аласанії входить подальше переведення виробництва на аутсорсинг, замість власного виробництва, — пояснює **Євген Каленський**. — Така стратегія — класичний крок до відмивання грошей. Якщо почати скорочувати регіональні ТРК і людей, ущільнювати технічну базу, тоді відразу з'являється виправдання: у нас техніка стара, касет не вистачає, грошей на бензин немає, машини розбиті для виїздів на зйомки, людей мало. Залишається тільки замовляти продукт на стороні або орендувати техніку. А що заважає ті ж гроші пустити на оплату свого продукту? Зазвичай заважає відсутність можливості покласти в кишеню різницю між реальною і написаної вартістю продукції».

Дійсно, в лютому 2018 року на круглому столі щодо варіантів фінансування Суспільного пан Аласанія навів перелік застарілих засобів виробництва, натякаючи на необхідність бюджетних надходжень.

«Зараз про нові програми або їх оновлення безпосередньо на базі Суспільного, без додаткового фінансування не може бути й мови», — [не приховує](#) очільник нового формату.

Навіть **Тетяна Кісельчук**, продюсер просвітницького напрямку на Суспільному, яка закрила нецікаві, на її погляд, програми, [визнає](#), що наразі перебиває тільки 26 хвилин ефірного часу в день.

Цікаво, що вони всі там роблять за ті все ж таки немалі гроші, які виділяють з бюджету?

Світлана Остапа

, одна з членів наглядової ради, чесно зізналася, що виділені

776,6 мільйона

(замість півтора мільярда)

[проїдають](#)

....

Гранти та благодійна допомога на суспільного мовника

Суспільне, крім бюджетних грошей, має допомогу на свій розвиток від благодійної організації, яку затвердило керівництво суспільного мовника і яка [звітує](#) перед самим же керівництвом Суспільного.

Усього отримано **1 078 964,62 доларів**, з яких майже 80% – це технічне забезпечення у створенні програм (28 114 149,52 грн).

Окремий грант на власну передачу має і **Майкл Щур** (Роман Вінтонів), за сумісництвом член правління Суспільного, та все одно вимагає оплату своєї роботи над проектом за державний кошт. Якщо ні – то в нього немає часу

[бути ведучим](#)

. У будь-якому разі,

[стверджує](#)

він, гранти не припиняться.

Якщо на стільки цифр поліпшилася матеріально-технічна база і є гранти, чому тоді керівництво НСТУ відкрито заявляє про скорочення власного вітчизняного контенту та співробітників, з якими потім судиться?

Про символічну плату

Ще одним питанням залишається принцип, за яком відбувається нарахування зарплат у ПАТ «Суспільне». Менеджмент і члени правління отримують зарплату, відштовхуючись від заявленої суми для Зураба Аласанії, як [зізнався](#) він сам: «становить 76 800, мінус податки – це близько 50-55 тис. грн».

Наглядова рада [затвердила](#) нову сітку ставок для всіх категорій працівників. І в останні тижні 2017 року ця ж рада затвердила [премії](#) керівному складу вже за четвертий квартал 2017 року та [штатний розклад](#)
[д](#)

Як сказав **Валентин Щербачов**, на його звернення з цього питання до Президента України, Міністерство фінансів надіслало відповідь: «топ-менеджери» ПАТ «Суспільного» і не думали узгоджувати розміри своїх зарплат та премій з Мінфіном». З тим Мінфіном, який ухвалює не останнє рішення щодо виділення коштів на Суспільний з бюджету країни.

До речі, боротьба з «невиправданими преміями», тоді ще державного НТКУ, стала однією з перших акцій щодо реформи від Зураба Аласанії, що спонукало багатьох звільнитися самостійно.

Але навіть у порівнянні з новою [сіткою ставок](#), де мінімальна вже 3500 грн, а максимальний оклад становить 32 000 грн, не зрозуміло, за якою ознакою визначають розрив між цими цифрами і зарплатою з преміями керівного складу, що перевищують 100 і більше тисяч гривень?

На згадуваному вже круглому столі з питань фінансування суспільного мовника і самі члени наглядової ради, і закордонні гості наполягали на одному загальному питанні. Це було навіть не фінансування, а взагалі існування Суспільного. Голова ради **Тетяна**

Лебедєва

п

овідомила, що без оплати за трансляцію не буде сигналу. (Одразу запитаю – сигналу не буде, а зарплата буде?)

Ольга Седова

, представник Шведської агенції «Сіда», констатувала, що «реформа загинається» і треба більше говорити з депутатами, щоб ті вплинули на фінансування.

Ірина Подоляк

з фракції «Самопоміч» порушила питання про автоматичну залежність від політиків, яким, своєю чергою, треба пояснювати: що таке продукт суспільного мовника. Директор литовського суспільного мовника

Одріс Сіарусевічус

запропонував визначитися, це реформа чи імітація, тому що сума на фінансування дійсно замала. А

Євген Глібовицький

наполягав, що людям треба чесно сказати: вони не отримують того, що їм було обіцяно. І що безпрецедентне скорочення – просто необхідний захід, мовляв, люди не можуть працювати за символічну плату...

Однак так звана символічна плата існувала на державному мовнику протягом багатьох років до початку реформи. Але люди, яких за новою реформою було і буде скорочено, креативили, заробляли рекламою, ініціативами, проектами, які висвітлювали місцеве життя, знаходили інвесторів, створювали улюблений українською аудиторією український продукт саме за цю символічну зарплату.

Звичайно, оплату треба підвищувати, але виникає кілька логічних запитань. Якщо, за [ТВ ердженням](#)

Романа Вінтоніва в коментарях ФБ, виробництво контенту (26 мільйонів) порівняно із зарплатою (666 мільйонів), у

сотні

разів менше, чому так феєрично підвищують оклад керівного складу суспільного? Чому гроші, які виділяють на Суспільне з бюджету, йдуть на матеріальне забезпечення керівництва, а не на виробництво національного продукту? Де коефіцієнт корисної дії від високих зарплат керівництва, якщо рейтинг Суспільного невблаганно

[падає](#)

? Хто несе відповідальність за саме такий розподіл коштів та кінцевий результат роботи нинішнього керівництва?

Наглядову раду саме українського Суспільного згадає у своєму звіті **Раймонд**

Мужейніекс

комісар Ради Європи з прав людини. Щодо України він прямо

[заявляє](#)

, що помітно вплив політичних партій на склад наглядової ради за новим суспільним мовленням.

Тож, як конкретно зарплата менеджменту позначається на результатах роботи Суспільного, якщо, за визнанням керівництва, на виробництво продукту в Суспільному [залишилося](#) 0 гривень, 0 копійок? Адже попередні покоління творчих та технічних працівників до такого не «докерувалися».

Як [висловився](#) радіожурналіст **В'ячеслав Козак** (між іншим, теж один із членів наглядової ради), «якщо немає грошей, нащо руйнувати те, що більш-менш працює?».

Незаконність скорочень

Чергове злиття філій і нові скорочення з квітня 2018 року вже [анонсовано](#) на сайті Суспільного. Але в затверджених на засіданні наглядової ради ПАТ НСТУ «

Основних напрямках діяльності ПАТ НСТУ на 2017 рік

», (додаток 2 протоколу засідання від 23 січня 2017 р.), йдеться про те, що спочатку Наглядова Рада ПАТ НСТУ має затвердити тематично-змістову концепцію функціонування регіонального мовлення, а вже після цього може бути переглянута штатна структура.

Та це питання не заплановано до розгляду в I кварталі 2018 р. (відповідно до плану діяльності наглядової ради ПАТ НСТУ на I квартал 2018 р. (додаток №1 до протоколу засідання наглядової ради ПАТ НСТУ №17 від 26 грудня 2017 р.).

У профспілках працівників культури України, куди входять первинні регіональні профспілкові організації НСТУ теж не бачили на папері нової концепції другого етапу реформування.

Та навіть якщо концепцію було б затверджено, все одно відбувається порушення іншого

важливого документа – **Галузевої угоди** між НСТУ і профспілками працівників культури України. Вона регламентує скорочення не більше ніж

3%

усіх працівників

щорічно

. Нині будуть скорочувати

50% працівників

, мотивуючи це недофінансуванням з бюджету.

«Профспілки працівників культури України» просять звертатися до них **ПИСЬМОВО**, якщо порушують права теле- та радіопрацівників.

Нагадаємо, відповідно **до статті 10 Європейської конвенції про захист прав людини**, не передбачено зобов'язання створювати суспільне мовлення в окремо взятій країні.

Марина ТКАЧЕНКО.